

บทสรุปและแนวทางในการดูแลรักษาน้ำแม่คาว

การศึกษาสภาพและแนวทางแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมน้ำแม่คาว เป็นการวิจัยพื้นฐาน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาสภาพแวดล้อมของน้ำแม่คาวตลอดจนชุมชนที่อาศัยอยู่ริมน้ำแม่คาว โดยศึกษาชุมชนหรือหมู่บ้านที่มีอาณาเขตติดกับน้ำแม่คาว 25 หมู่บ้าน และในกรณีนี้มหาวิทยาลัยพายัพจัดให้เป็นหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งมีพื้นที่ติดกับน้ำแม่คาว ข้อมูลที่ได้รับนอกจากจะเป็นเอกสารอ้างอิงทางวิชาการแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน หรือผู้ที่สนใจจะนำไปวางแผนการศึกษา และหาแนวทางแก้ไขปัญหาน้ำแม่คาวในระดับลึก ซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์คุณภาพทางชีวเคมี เพื่อการประเมินคุณภาพน้ำ การเฝ้าระวัง และการวางนโยบายดูแลน้ำต่อไป

จากการศึกษาพบว่าสภาพสิ่งแวดล้อมของน้ำแม่คาวตลอดจนชุมชนที่อาศัยอยู่ริมน้ำแม่คาวมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนที่อยู่ติดกับน้ำแม่คาวเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในเรื่องของที่ดิน ซึ่งในปัจจุบันที่ดินที่ใช้ในการเกษตรได้ถูกเปลี่ยน หรือขายเพื่อทำหมู่บ้านจัดสรร โรงงาน หอพัก บ้านเช่า เป็นต้น ส่งผลให้มีการรุกรานที่ดินหรือท้องที่ที่เกิดจากตะกอนของน้ำแม่คาว ส่งผลให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้น

สภาพน้ำแม่คาวที่ติดชุมชนที่อาศัยอยู่ริมน้ำแม่คาวพอสรุปได้ดังนี้

1. การใช้ประโยชน์ของน้ำแม่คาวของผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมน้ำแม่คาวในอดีต 5 ปีที่ผ่านมา (อดีต - ปี 2532) พบว่าน้ำแม่คาวใช้ในการเกษตรลำดับที่ 1 ใช้สำหรับจับปลาลำดับที่ 2 และใช้สำหรับเลี้ยงสัตว์

ส่วนในปัจจุบันพบว่าน้ำแม่ควาใช้ในการเกษตรเป็นลำดับที่ 1 ใช้สำหรับ
จับปลาเป็นลำดับที่ 2 และเป็นทั้งขยะหรือน้ำเสีย ในลำดับที่ 3

2. สิ่งที่เกิดขึ้นในน้ำแม่ควาเมื่อเวลาผ่านไปคือ น้ำแม่ควาเน่าเสีย
มากขึ้น (5 ปีที่ผ่านมา) รongลงมาได้แก่ น้ำแม่ควาที่เน่าเสียมากขึ้นและมีปลา และ
สัตว์น้ำลอยตายอยู่ในลำน้ำ

3. สภาพน้ำแม่ควาในหมู่บ้านของผู้อยู่อาศัยในชุมชนริมน้ำแม่ควา มีผักตบ
ชวาขึ้นจำนวนมากรongลงมาได้แก่ หน้าแล้งน้ำมีสีดำ มีกลิ่นเหม็นและมีปลาตายจำนวน
มาก

4. ประเพณีที่เกี่ยวกับน้ำแม่ควาของชุมชนริมน้ำแม่ควา ส่วนใหญ่เป็น
ประเพณีลอยกระทง ซึ่งประเพณีนี้ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนริมน้ำแม่ควา ส่วนใหญ่เห็นว่า
ประเพณีลอยกระทงไม่ทำให้น้ำแม่ควาเน่าเสีย เพราะได้ใช้ใบตองทำกระทง และมี
บางส่วนที่เห็นว่าประเพณีลอยกระทงมีผลกระทบต่อน้ำแม่ควา ซึ่งส่งผลให้น้ำแม่ควา
เน่าเสีย

ส่วนอีกประเพณีหนึ่งที่เป็นที่นิยมทำกันแพร่หลายในหลายหมู่บ้านคือ
"สะพาน้ำแม่ควา" ได้ร่วมกันให้ชาวบ้านในหมู่บ้านของตน ทำความสะอาดน้ำแม่ควา
ซึ่งผลอันเกิดจากการทำประเพณีนี้ทำให้น้ำแม่ความีสภาพดีขึ้น อีกทั้งยังทำให้เกิด
ความสามัคคีอีกด้วย

5. การทิ้งของเสียลงสู่น้ำแม่ควาในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะมีแหล่งที่มาจาก
น้ำเสียหรือน้ำทิ้งจากบ้านเรือนเป็นอันดับ 1 และรongลงมาเป็นขยะในอันดับ 2

6. สถานประกอบการในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านจัดสรร รongลงมา
คือ โรงงานอุตสาหกรรมและฟาร์มสัตว์ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการดูแลรักษาน้ำแม่ควา

ประชาชนในชุมชนต้องมีส่วนในการช่วยดูแลน้ำแม่ควา โดยไม่ให้มีการทิ้งขยะหรือของเสียลงสู่น้ำแม่ควา ส่วนน้ำเสียและเศษอาหารต้องผ่านการบำบัดก่อนปล่อยลงสู่ลำน้ำ ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านควรมีระบบบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งสถานประกอบการในหมู่บ้าน เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มปศุสัตว์ เป็นต้น ควรมีระบบบำบัดน้ำเสีย

ด้านชุมชน

ประชาชนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลรักษาน้ำแม่ควา โดยการตั้งกฎระเบียบหรือข้อห้าม เช่น

- ห้ามมิให้ผู้ใดอาบน้ำ หรือซักล้างสิ่งใด ๆ ลงสู่น้ำแม่ควา
- ห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งกรวด หิน ดิน เสน ทราาย หรือเศษวัตถุก่อสร้างลงในลำน้ำ
- ห้ามมิให้ผู้ใดเท ปล่อยหรือระบายอุจจาระหรือปัสสาวะ จากอาคารหรือยานพาหนะลงสู่ลำน้ำ
- ห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงในลำน้ำ

เมื่อมีผู้ใดละเมิดกฎควรแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการหรือตักเตือนผู้นั้นให้ปฏิบัติตามกฎหากยังไม่ทำตามก็แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการ

ด้านผู้ประกอบการ

ทางด้านเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม สถานศึกษา หอพัก โรงแรม ฟาร์มปศุสัตว์ ตลอดจนร้านอาหารที่อยู่บริเวณริมน้ำแม่ควาควรมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตาม "พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535" ส่วนในกรณีที่สถานประกอบการเหล่านี้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียอยู่ก่อนแล้ว ให้เจ้าของสถานประกอบการให้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบ หากพบว่าระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียที่มีอยู่แล้วนั้น ยังไม่สามารถทำการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียให้เป็นไปตามมาตรฐาน

ควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดไว้ เจ้าของสถานประกอบการนั้นจะต้องดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด เมื่อติดระบบบำบัดน้ำเสียหรือเครื่องมือสำหรับควบคุมการปล่อยน้ำทิ้งในสถานประกอบการแล้วควรทำการเก็บสถิติข้อมูล พร้อมทั้งการทำบันทึกรายการเสนอต่อเจ้าหน้าที่ด้วย

ด้านหน่วยงานราชการ

ทางด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนปฏิบัติการที่เรียกว่า "แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม" เพื่อเป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในน้ำแม่ควา ซึ่งในการกำหนดมาตรฐานนั้นจะต้องอาศัยหลักวิชาการ กฎเกณฑ์ และหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐาน อีกทั้งยังจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องด้วย

การจัดแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอาจจัดทำเป็นแผนได้ตามความเหมาะสม และควรต้องประกอบไปด้วยแผนงานและแนวทางการดำเนินงานในเรื่องดังต่อไปนี้

- 1 การจัดการคุณภาพน้ำ
- 2 การควบคุมน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด
- 3 การประมาณเงินงบประมาณและเงินกองทุนที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานตามแผน
- 4 การจัดองค์กรและระเบียบการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และระหว่างส่วนราชการกับเอกชน รวมทั้งการกำหนดอัตรากำลังพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงาน
- 5 ประกาศกฎหมายข้อบังคับ ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบคำสั่งที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานตามแผน
- 6 ตรวจสอบ ติดตาม วิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อมและควบคุมการปล่อยทั้งน้ำเสียและของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษ
- 7 จัดแผนการบังคับใช้ กฎหมาย เพื่อป้องกันและปราบปรามการละเมิดและฝ่าฝืนเกี่ยวกับการควบคุมน้ำเสียและอนุรักษ์น้ำแม่ควา

ทางด้านเจ้าหน้าที่นั้นควรสอดส่องดูแลให้เจ้าของสถานประกอบการต่างๆ ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ถ้าสถานประกอบการใดลักลอบปล่อยทิ้งน้ำเสียหรือของเสีย ลงสู่ลำน้ำ ควรดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติ และกฎหมาย

ควรประชาสัมพันธ์ให้เจ้าของผู้ประกอบการ รวมทั้งประชาชนได้ทราบถึง หน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและพระราชบัญญัติ ตลอดจนสอดส่อง กวดขัน ไม่ให้มีการฝ่าฝืนกฎหมาย อีกทั้งตักเตือนผู้กระทำผิดหรือสั่งให้ผู้กระทำความผิดแก้ไข หรือจัดต้นเหตุที่ทำให้ลำน้ำเสีย ถ้าผู้กระทำความผิดไม่เชื่อฟังคำตักเตือนควรจับกุม ดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

PAYAP UNIVERSITY